

บทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศต่อการค้าหนังสือสมุด
และบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย

นางสาว ประภาวดี พงนา

001547

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๖

I16354139

THE ROLE OF FOREIGN LIBRARIANS IN THE
DEVELOPMENT OF LIBRARIES AND
LIBRARY SCIENCE IN THAILAND

Miss PRAPAVADEE POCHANA

A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University

1973

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติ ให้นักศึกษานิตยฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาโทมหาบัณฑิต

สมชาย งามวิจิตร
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

พรวิมล อ.พ.ท.ว ประธานกรรมการ
.....

สุวิมล อ.พ.ท.ว กรรมการ
.....

น.ค. พ.อ. ทัศนวิจิตร กรรมการ
.....

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ล. จ้อย นันทวิจิตรินทร์

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศต่อพัฒนาการ
ด้านห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย

ชื่อ

นางสาว ประภาวดี พจนาน แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา

๒๕๑๖

บทคัดย่อ

พัฒนาการกิจการของห้องสมุดในประเทศไทย เริ่มในสมัยรัชกาลพระบาท-
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งห้องสมุดขึ้น
และได้เจริญก้าวหน้ามาเป็นหอสมุดแห่งชาติในปัจจุบัน ในระยะแรกนั้น ได้มีบรรณารักษ์ชาว-
ต่างประเทศเข้ามาบริหารการ ณ หอสมุดแห่งชาติ แต่งานของห้องสมุดยังอยู่ในวงจำกัด

เมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง กิจการห้องสมุดจึงได้เริ่มต้นตัวขึ้น โดยมีการ
เปิดสอนวิชาห้องสมุดขึ้นเป็นครั้งแรก ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำให้อาชีพและงานห้อง-
สมุดเป็นที่แพร่หลายและยอมรับไปทั่วประเทศ จึงอาจสรุปได้ว่า บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ
มีบทบาทสำคัญสองประการคือ จัดตั้งห้องสมุดที่มีการจัดและดำเนินงานอย่างถูกวิธี และริเริ่ม
การจัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้น ฉะนั้น ความเจริญก้าวหน้าด้านหอสมุดและบรรณา-
รักษศาสตร์ในประเทศไทย จึงเป็นผลที่ได้รับจากความช่วยเหลือของบรรณารักษ์ชาวต่าง-
ประเทศ การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้น ช่วยให้บรรณารักษ์ไทยได้เรียนรู้ มีประสบ-
การณ์และเข้าใจงานห้องสมุดอย่างลึกซึ้ง ทำให้ตัวบรรณารักษ์และห้องสมุดก้าวหน้าขึ้นกว่า-
เดิม ยิ่งไปกว่านั้น องค์การ มุสลิคต่างประเทศและโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาล-
ไทย - สหรัฐอเมริกา ได้มีส่วนให้ความช่วยเหลือส่งเสริมความก้าวหน้าของห้องสมุด โดย
การส่งบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศมาร่วมงานกับบรรณารักษ์ไทย ให้เงินจัดซื้อหนังสือ วัสดุ
อุปกรณ์และครุภัณฑ์ของห้องสมุด และให้เงินสมทบในการสร้างอาคารห้องสมุดใหม่

ในปัจจุบัน ห่วงสมุคและการสอนบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย ได้เจริญขึ้น
มีผลเป็นที่น่าพอใจ มีบรรณารักษ์ไทยที่ได้รับการศึกษาและการอบรมอย่างดีดำเนินงานหอง-
สมุคทุกประเภททั่วประเทศ ฉะนั้น ความต้องการในเรื่องการขอความช่วยเหลือจากบรรณา-
รักษาวางต่างประเทศจึงลดน้อยลงเป็นลำดับ.

D

Thesis Title The Role of Foreign Librarians in the
 Development of Libraries and Library
 Science in Thailand

Name Miss Prapavadee Pochana Department of
 Library Science

Academic 1973

ABSTRACT

The development of library activities in Thailand had its beginning in the reign of King Chulalongkorn, whose Royal Command realizing the founding of the Royal Library which has subsequently become the national library. During the initial stages, there had been foreign librarians who came to work at the national library but library work was limited.

When World War II was over, there has been movement towards the progress in librarianship as a library training program was first set up at Chulalongkorn University. The profession, then started to bloom and gain recognition in the country. It can be concluded that foreign librarians have played significant roles in two things: establishing well - organized libraries and initiating library professional training program. Thus, the progress of library and librarianship in Thailand is the outcome of the assistance from foreign librarians. Library education and training helps Thai librarians to develop new knowledge and gain insight experiences in the field which enable them to better themselves and their jobs. Furthermore, many international organizations, foundations, together with cooperative programs between the U.S. and the Thai governments, have been partaking the responsibility in aiding the promotion of library activities by sending

foreign librarians to work with the Thais, financing the acquisition of books, supplies and library equipment, and also co-funding modern library buildings.

At present, Thai libraries and librarianship have been advancing in steady steps more or less satisfactorily; professional trained Thai librarians are in charge of libraries of all types throughout the country. Consequently, the need of asking for foreign librarians' assistance is gradually decreased.

คำนำ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเศ ที่มีต่อพัฒนาการด้านห้องสมุด และบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย เพื่อ เป็นประโยชน์ด้านการศึกษาประวัติศาสตร์พัฒนาห้องสมุดในประเทศไทย และวิเคราะห์ถึงผลจากการที่บรรณารักษ์ชาวต่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทให้คำแนะนำและช่วยเหลือกิจการด้านห้องสมุด ในการ เรียบเรียงวิทยานิพนธ์นี้ มีเจตนารมณ์ที่จะแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับในการปรับปรุงและส่งเสริมงานด้านห้องสมุดและการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศเป็นฉบับแรก ผู้เรียบเรียงจึงได้ใช้เวลาอันยาวนานในการรวบรวมเอกสาร การสัมภาษณ์และการส่งแบบสอบถามไปยังบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุก ๆ ท่านที่เกี่ยวข้อง จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้เรียบเรียงขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ล. จ้อย นันทวิชรินทร์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียบเรียงมาโดยตลอด รวมทั้งบรรณารักษ์ห้องสมุดทุกแห่ง ตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนในการให้ความช่วยเหลือ เกี่ยวกับการค้นคว้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ความบกพร่องใด ๆ อันจะมี ผู้เรียบเรียงขอน้อมรับไว้แต่เพียง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๑
คำนำ	๗
บทนำ	๑
บทที่ ๑	

วิวัฒนาการของห้องสมุดประเภทต่าง ๆ และการศึกษาวិชา บรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย	๑๒
ห้องสมุดแห่งชาติ	๑๒
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย	๒๓
ห้องสมุดประชาชน	๒๕
ห้องสมุดโรงเรียน	๘๘
ห้องสมุดเฉพาะหน่วยราชการของรัฐบาลไทย	๕๕
การสอนวิชา "บรรณารักษศาสตร์"	๑๐๐

บทที่ ๒

บทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศต่อพัฒนาการคานห้องสมุด ห้องสมุดแห่งชาติ	๑๐๓
นายคี วิลเลียมส์ นายยอน วอสูเกวอ และนาย ชาลส์ เอส สไวสตรับ	๑๐๘
คร. ออสการ์ แฟรงคเฟอเตอร์	๑๑๕
ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเคส์	๑๒๓
คร. มอริส เอ เกลแพนค์	๑๓๓
ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร	
นางสาวมาร์กาเรท ไอ รัฟส์ไวลด์	๑๔๕
นางสาวมาร์กาเรท กริฟฟิน	๑๒๑
คร. มิลเคิร์ก เอช โลเวลล์	๑๒๕
นางสาว ซีเวดีน ลีเซอร์	๑๓๘

หน้า

ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน	๑๕๔
ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน	๑๖๐
ห้องสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์	
✓ คร. แพรนเซส แลนเคอร์ สเปน	๑๘๒
นางรุช เอย รอควูด นางสาวแนนซี เจน เกย์	
✓ นางสาวอลิส โลห์เรอร์ นายอาร์โนลด์ โทรเทียร์	๑๘๕
✓ นางสาวรุช เอ็ม เออร์แลนคัสสัน	๑๘๖
✓ คร. มอริส เอ. เกลแพนค	๑๘๖
นางจุกิธ มารีคิน	๑๘๘
ห้องสมุดคณะครุศาสตร์	
นางสาวมารกาเรท กริฟฟิน	๑๘๘
ห้องสมุดคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
นางสาวแมเรียน อี พอตส์	๒๑๔
คร. เฮนส์ แมคมัลเลน	๒๑๔
ห้องสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล	
นางอลิส โบเวน	๒๒๒
ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	
คร. แคโรลล์ เอฟ เรย์โนลด์ส์	๒๒๖
นายเจมส์ คัมบลิว เบครี่	๒๒๘
ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
คร. คีส ที เมทคาลฟ์	๒๓๓
ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	
นางสาวรุช เอ็ม เออร์แลนคัสสัน	๒๓๕
ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	
ศาสตราจารย์ วิลมา ทรีอกเซล	๒๔๓

หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น

นายคีรีกร พรานชัย ๒๕๓

นางสาวชู คลารักสัน ๒๖๐

หอสมุด ศ.อ.ศ.อ. จังหวัดอุบลราชธานี

นางสาวแมรี แองเกิลไมเออร์ ๒๖๖

หอสมุดโรงเรียน

หอสมุดวิชาการกรมทางหลวงแผ่นดิน

นายเช็กวิน เอส โสลม์เกร็น ๒๘๘

ศูนย์บริการเอกสารการวิจัย สถาบันวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่ง
ประเทศไทย

นายเอ แอด การ์คเนอร์ ๒๘๖

บทที่ ๓

ผลของความช่วยเหลือของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศและความเจริญ
ของหอสมุดประเภทต่าง ๆ ในปัจจุบัน

หอสมุดแห่งชาติ ๒๙๕

หอสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ๓๐๖

หอสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน ๓๐๘

หอสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ๓๑๐

หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการสอนวิชาบรรณา-
รักษ์ศาสตร์ ๓๑๒

หอสมุดคณะครุศาสตร์ ๓๑๕

สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๓๑๗

หอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล ๓๑๘

หอสมุดคณะวิทยาศาสตร์และหอสมุดคณะแพทยศาสตร์

โรงพยาบาลรามธิบดี ๓๒๐

	หน้า
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๓๒๐
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๓๒๔
หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๓๒๕
หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น	๓๒๖
หอสมุดประชาชน	๓๒๘
หอสมุดโรงเรียน	๓๒๙
หอสมุดเฉพาะ	๓๓๑

บทที่ ๔

ประเมินผลบทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ	๓๓๔
--	-----

บทที่ ๕

สรุปและขอเสนอแนะ	๔๕๗
บรรณานุกรม	๓๕๒
ภาคผนวก ก.	๓๖๗
ข.	๓๗๓
ประวัติผู้เขียน	๔๖๗